

Категорія справи № 761/31470/17: **не визначено.**

Надіслано судом: **не визначено.** Зареєстровано: **25.06.2019.** Оприлюднено: **26.06.2019.**

Номер судового провадження: **61-4464ск19**

Верховний
Суд

Постанова

Іменем України

19 червня 2019 року

м. Київ

справа № 761/3140/17

провадження № 61-4464св19

Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду:

Кузнєцова В. О. (суддя-доповідач), Жданової В. С., Ігнатенка В. М.,

учасники справи:

заявник - Публічне акціонерне товариство «Енергомашспецсталь»,

заінтересована особа - thyssenkrup Materials Trading EMEGA GmbH (тіссенкрупп Маретіалз Трейдінг ЕМЕА ГмбХ),

розглянув у судовому засіданні у порядку письмового провадження касаційну скаргу Публічного акціонерного товариства «Енергомашспецсталь» на ухвалу Шевченківського районного суду міста Києва від 15 серпня 2018 року у складі судді Осаулова А. А. та на постанову Київського апеляційного суду від 30 січня 2019 року у складі колегії суддів: Поливач Л. Д., Стрижеуса А. М., Шкоріної О. І.,

ВСТАНОВИВ:

Описова частина

Короткий зміст позовних вимог

У вересні 2017 року Публічне акціонерне товариство «Енергомашспецсталь» (далі - ПАТ «Енергомашспецсталь») звернулося до суду з заявою, в якій просило, з урахуванням клопотання про зміну підстав заяви, скасувати рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України (далі - МКАС при ТПП) від 15 березня 2017 року у справі АС № 428u/2016 про стягнення на користь thyssenkrup Materials Trading EMEGA GmbH заборгованості в сумі 414 959,20 доларів США та 602864,56 євро.

Заява мотивована тим, що МКАС при ТПП при ухваленні оскаржуваного рішення вийшов за межі арбітражного застереження, яке міститься в контракті від 11 січня 2010 року № 15/62, оскільки пунктом 18.1 контракту зазначено, що він діє до 01 лютого 2011 року, а поставка продукції була здійснена у 2013-2014 роках, тобто за межами строку дії контракту.

Короткий зміст рішення суду першої інстанції

Ухвалою Шевченківського районного суду міста Києва від 15 серпня 2018 року у задоволенні заяви ПАТ «Енергомашспецсталь» про скасування рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 15 березня 2017 року відмовлено.

Ухвала суду першої інстанції мотивована тим, що підстави для скасування рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, на які посилається заявник, відсутні.

Короткий зміст рішення суду апеляційної інстанції

Постановою Київського апеляційного суду від 30 січня 2019 року апеляційну скаргу ПАТ «Енергомашспецсталь» залишено без задоволення, ухвалу Шевченківського районного суду міста Києва від 15 серпня 2018 року залишено без змін.

Апеляційний суд погодився з висновками суду першої інстанції та залишив судові рішення без змін як таке, що ухвалене з додержанням норм матеріального та процесуального права. При цьому зазначив, що арбітражне застереження відповідає вимогам статті 7 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», доказів щодо його недійсності в цій частині ПАТ «Енергомашспецсталь» не надано. Справа розглянута компетентним арбітражем, з урахуванням регламенту МКАС при ТПП, та визначеної статтею 17 контракту компетенції, оскаржуване арбітражне рішення не суперечить публічному порядку України.

Короткий зміст вимог касаційної скарги та узагальнення її доводів

У березні 2019 року ПАТ «Енергомашпецсталь» подало до Верховного Суду касаційну скаргу, у якій, посиляючись на неправильне застосування судами норм матеріального права і порушення норм процесуального права, просить скасувати оскаржувані судові рішення та задовольнити заяву про скасування рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 15 березня 2017 року.

Касаційна скарга мотивована тим, що при ухваленні оскаржуваних рішень судами порушена стаття 129 Конституції України, підпункт 1 частини другої статті 34 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» та підпункт «в» пункту 1 частини другої статті 459 ЦПК України. Так, МКАС при ТПП при ухваленні рішення вийшов за межі арбітражного застереження, яке міститься в контракті від 11 січня 2010 року № 15/62, оскільки пунктом 18.1 контракту зазначено, що він діє до 01 лютого 2011 року, а поставка продукції була здійснена у 2013-2014 роках, тобто за межами строку дії контракту. Арбітражне застереження, яке викладене в розділі 17 вищезазначеного контракту не відповідає частині першій статті 7 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», оскільки не містить в собі всіх встановлених законом істотних умов. Крім того, контракт від 11 січня 2010 року та доповнення до нього від 31 січня 2011 року № 3, від 12 грудня 2011 року № 8 та від 28 грудня 2012 року № 9, якими продовжено строк дії контракту, від імені покупця був укладений Генеральним директором Єфімовим М. В., який діяв на підставі Статуту, але підписи на цих документах не відповідають підписам на інших документах, які є додатками до цього контракту. Для підтвердження вказаних обставин заявником заявлялось клопотання про призначення експертизи, однак судом безпідставно відмовлено у задоволенні зазначеного клопотання.

Ухвалою Верховного Суду від 12 березня 2019 року відкрито провадження у вказаній справі та надано строк для подання відзиву.

Узагальнений виклад позиції інших учасників справи

У квітні 2019 року thyssenkrup Materials Trading EMEGA GmbH (тіссенкрупп Маретіалз Трейдінг ЕМЕА ГмбХ) подало відзив на касаційну скаргу, в якому просить залишити без змін оскаржувані судові рішення як такі, що ухвалені з додержанням норм матеріального та процесуального права.

Мотивувальна частина

Позиція Верховного Суду

Відповідно до вимог частин першої і другої статті 400 ЦПК України під час розгляду справи в касаційному порядку суд перевіряє в межах касаційної скарги правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими.

Згідно із положенням частини другої статті 389 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Вивчивши матеріали цивільної справи, перевіривши доводи касаційної скарги, колегія суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду дійшла висновку про залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень першої та апеляційної інстанцій - без змін.

Фактичні обставини справи

Суди встановили, що 11 січня 2010 року між фірмою «ОТТО РОЛЬФ Хандельсгезельшафт мбХ» (продавець) та ВАТ «Енергомашпецсталь» (покупцем) укладено контракт купівлі-продажу № 15/62, строком дії до 01 лютого 2011 року.

У подальшому строк дії контракту додатковими угодами від 31 січня 2011 року № 3, від 12 грудня 2011 року № 8, від 28 грудня 2012 року № 9 продовжено до 31 грудня 2012 року, до 31 січня 2013 року, до 31 січня 2014 року.

28 квітня 2014 року (коли продавець вже виконав свої зобов'язання за Рамковим договором від 11 січня 2010 року № 15/62) фірма «ОТТО РОЛЬФ Хандельсгезельшафт мбХ» (продавець) та «ТіссенКрупп Маннекс ГмбХ» уклали угоду про злиття, відповідно до якої «ОТТО ВОЛЬФ Хандельсгезельшафт мбХ» об'єднується з «ТіссенКрупп Маннекс ГмбХ» шляхом передачі останньому усіх своїх активів.

08 березня 2016 року на загальних зборах акціонерів «ТіссенКрупп Маннекс ГмбХ» було прийнято рішення змінити назву компанії на «тіссенкрупп Маретіалз Трейдінг ЕМЕА ГмбХ».

Рішенням Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-Промисловій Палаті України від 15 березня 2017 року у справі АС №428u/2016 стягнуто на користь thyssenkrupp Materials Trading EMEGA GmbH з ПАТ «Енергомашпецсталь» заборгованість в сумі 414 959,20 доларів США та 602 864,56 євро за контрактом купівлі-продажу від 11 січня 2010 року за № 15/62 із урахуванням процентів за користування коштами та витрат по сплаті арбітражного збору.

Мотиви з яких виходить Верховний Суд та застосовані норми права

Відповідно до положень статті 459 ЦПК України рішення міжнародного комерційного арбітражу може бути скасоване судом лише у випадках, передбачених цією статтею, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Рішення міжнародного комерційного арбітражу може бути скасовано у разі, якщо: сторона, що подала заяву про скасування, надасть докази того, що: одна із сторін в арбітражній угоді була недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки - за законом України; або її не було належним чином повідомлено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або рішення винесено щодо не передбаченого арбітражною угодою спору або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди, проте якщо постанови з питань, які охоплюються арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, що не охоплюються такою угодою, то може бути скасована тільки та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що не охоплюються арбітражною угодою; або склад міжнародного комерційного арбітражу або арбітражна процедура не відповідали угоді сторін, якщо тільки така угода не суперечить закону, від якого сторони не можуть відступати, або, за відсутності такої угоди, не відповідали закону; або суд визначить, що: відповідно до закону спір, з огляду на його предмет, не може бути переданий на вирішення міжнародного комерційного арбітражу; або арбітражне рішення суперечить публічному порядку України.

Згідно зі статтею 5 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» з питань, що регулюються цим Законом, ніяке судове втручання не повинно мати місця, крім як у випадках, коли воно передбачене в цьому Законі.

Частинами першою та другою статті 34 вказаного Закону визначено, що оспорування в суді арбітражного рішення може бути проведено тільки шляхом подання клопотання про скасування згідно з пунктами 2 та 3 цієї статті.

Згідно зі статтею 2 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» «арбітраж» - будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою, зокрема Міжнародним комерційним арбітражним судом або Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України (додатки № 1 і № 2 до цього Закону); «третейський суд» - одноособовий арбітр або колегія арбітрів.

Частиною першою статті 7 вказаного Закону визначено, що арбітражна угода - це угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного застереження в контракті або у вигляді окремої угоди.

Звертаючись до суду з заявою про скасування рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 15 березня 2017 року, ПАТ «Енергомашспецсталь», як на підставу для його скасування, посилалось на те, що при його ухваленні суд вийшов за межі арбітражного застереження, яке міститься в контракті від 11 січня 2010 року № 15/62, оскільки пунктом 18.1 контракту зазначено, що він діє до 01 лютого 2011 року, а поставка продукції була здійснена у 2013-2014 роках, тобто за межами строку дії контракту.

В той же час, судами встановлено, що строк дії контракту від 11 січня 2010 року № 15/62 було продовжено додатковими угодами від 31 січня 2011 року № 3, від 12 грудня 2011 року № 8, від 28 грудня 2012 року № 9 відповідно до 31 грудня 2012 року, до 31 січня 2013 року, до 31 січня 2014 року. При цьому поставку товару здійснено, а заявником такий товар прийнято.

У статті 17 контракту сторони передбачили, що усі спори, які виникають з або у зв'язку із цим контрактом, включаючи будь-яке питання, що стосується його укладення, дійсності або припинення, будуть передаватися на розгляд та остаточне вирішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України відповідно до його Регламенту, який інкорпорується у дане застереження. Правом, яке регулює цей контракт, є матеріальне право України. Арбітражний суд складається з одного арбітра. Місце проведення засідань Арбітражного суду - місто Київ. Мова арбітражного розгляду - англійська.

Зважаючи на викладене, оспорюване рішення МКАС при ТПП від 15 березня 2017 року не виходить за межі контракту та не суперечить публічному порядку України, а суд загальної юрисдикції не має правових підстав аналізувати правильність застосування Міжнародним комерційним арбітражним судом норм матеріального права України при вирішенні спору та переглядати спір по суті. Доказів щодо недійсності контракту ПАТ «Енергомашспецсталь» суду не надано.

У ході розгляду справи встановлено, що обставини, встановлені рішенням МКАС при ТПП від 15 березня 2017 року стосуються виключно договірних правовідносин, які виникли між учасниками даної справи і не стосуються суспільних, економічних та соціальних основ держави, рішення не спрямоване на порушення публічного порядку, а тому не є таким, що порушує публічний порядок.

Доводи заявника в касаційній скарзі на порушення судами підпункту «в» пункту 1 частини другої статті 459 ЦПК України є безпідставними, оскільки справа за позовом thyssenkrup Materials Trading EMEGA GmbH (тіссенкруп Маретіалз Трейдінг ЕМЕА ГмбХ) до ПАТ «Енергомашспецсталь» про стягнення вартості поставленого, але неоплаченого товару була розглянута компетентним арбітражем - МКАС при ТПП у складі одноособового арбітра відповідно до вимог Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», Регламенту МКАС при ТПП, з урахуванням визначеної статтею 17 контракту компетенції МКАС при ТПП.

Посилання заявника на порушення судом пункту 1 частини другої статті 34 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» також є необґрунтованими, оскільки заявником не надано належних та допустимих доказів на підтвердження того, що арбітражне рішення ухвалене з порушенням вимог закону.

Крім того, аргументи заявника в касаційній скарзі щодо безпідставної відмови у задоволенні клопотання про призначення почеркознавчої експертизи для з'ясування питання ким виконано підпис у контракті та додаткових угодах до нього від імені представника thyssenkrup Materials Trading EMEGA GmbH (тіссенкруп Маретіалз Трейдінг ЕМЕА ГмбХ) не впливають на правильність висновків суду, оскільки умови контракту та додаткових угод до нього були виконані thyssenkrup Materials Trading EMEGA GmbH (тіссенкруп Маретіалз Трейдінг ЕМЕА ГмбХ) і недійсними не визнавались.

Інші доводи касаційної скарги також не свідчать про неправильне застосування судами попередніх інстанцій норм матеріального права та порушення норм процесуального права, яке призвело або могло призвести до неправильного вирішення справи.

Згідно з усталеною практикою Європейського суду з прав людини, яка відображає принцип, пов'язаний з належним здійсненням правосуддя, у рішеннях судів та інших органів з вирішення спорів мають бути належним чином зазначені підстави, на яких вони ґрунтуються. Хоча пункт 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод зобов'язує суди обґрунтовувати свої рішення, його не можна тлумачити як такий, що вимагає детальної відповіді на кожен аргумент. Міра, до якої суд має виконати обов'язок щодо обґрунтування рішення, може бути різною залежно від характеру рішення («Серявін та інші проти України» (Seryavin and Others v. Ukraine) від 10 лютого 2010 року, заява №4909/04).

Висновки за результатами розгляду касаційної скарги

Відповідно до частини третьої статті 401 ЦПК України суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без задоволення, а рішення без змін, якщо відсутні підстави для скасування судового рішення.

Таким чином, перевіривши доводи касаційної скарги, колегія суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду дійшла висновку про залишення без задоволення касаційної скарги та залишення без змін ухвали Шевченківського районного суду міста Києва від 15 серпня 2018 року та постанови Київського апеляційного суду від 30 січня 2019 року, оскільки судові рішення є законними та обґрунтованими.

Щодо розподілу судових витрат

Відповідно до підпункту «в» пункту 4 частини першої статті 416 ЦПК України суд касаційної інстанції повинен вирішити питання про розподіл судових витрат, понесених у зв'язку з переглядом справи у суді касаційної інстанції.

Оскільки касаційну скаргу залишено без задоволення, підстав для розподілу судових витрат, понесених у зв'язку з переглядом справи у суді касаційної інстанції, немає.

Керуючись статтями 400, 401, 416 ЦПК України, Верховний Суд у складі постійної колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу Публічного акціонерного товариства «Енергомашспецсталь» залишити без задоволення.

Ухвалу Шевченківського районного суду міста Києва від 15 серпня 2018 року та постанову Київського апеляційного суду від 30 січня 2019 року залишити без змін.

Постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Судді

В. О. Кузнецов

В. С. Жданова

В. М. Ігнатенко